

Dinsdag 17 april 1917 – ochtendeditie

Over de grens gekomen.

Zaterdag zijn bij lossing van een wagen zout, op het station Maas alhier aangekomen uit Duitsland, twee Franse en een Belgische krijgsgevangene aangetroffen. Op het stations van verzending waren zij als werknemers werkzaam; ze hebben zelf de wagen geladen, en hadden zich onder de lading verstopt. Ze zijn vijf dagen onderweg geweest. Het waren René Rousseau uit Oostende, Alexandre Jean uit Epinal en E. Tessier uit Lyon, alle drie soldaat.

Te Swalmen kwam een uit Duitse krijgsgevangenschap ontvluchte Belg aan.

Uit bezet België.

Berlijn, 16 april. Gelijk bekend is, bepaalt de beschikking over de bestuurlijke scheiding van België, dat de ministeries van de Waalse gebieden naar Namen worden verplaatst. Nog voor deze verplaatsing was gelast, hebben enige ambtenaren van het Waalse departement hun bij het begin der bezetting ondertekende loyaliteitsverklaring ingetrokken en geweigerd verder hun ambtsplichten te vervullen. Daar zij door deze weigering metterdaad tegenstand bieden aan de uitvoering van wettelijke maatregelen, zal aan deze ambtenaren als plaats waar zij zich moeten ophouden, Berlijn worden toegewezen.

Het wekelijks stafbericht over de krijgsverrichtingen op het Belgische front luidt:

Aan het Belgische front heerste gedurende de week van 8 tot 15 april slechts weinig bedrijvigheid der artillerie en van het loopgraafgeschut. Onze vliegtuigen bombardeerden met succes de

loodskampen van Houthulst en de stations van Vijfwegen, van Zarren en van Staden.

Dinsdag 17 april 1917 – avondeditie

Belgische kinderen.

In de Times van 11 dezer staat een advertentie, waarin geld wordt gevraagd voor het Working Men's Belgian Fund, ten behoeve van de Santé de l'Enfance Belge in Den Haag, die Belgische kinderen, wiens gezondheid het wenselijk maakt, uit België in ons land brengt, om ze, nadat ze hier enige tijd zijn gevoed, naar België terug te zenden.

De Belgische kinderen, die zes weken te Middelburg en Vlissingen hebben vertoefd, zijn hedenmorgen weer naar hun vaderland teruggekeerd. Donderdag worden weer andere verwacht.

Hedenochtend zijn van verschillende plaatsen 300 Belgische kinderen uit de richting Amsterdam-Den Haag aan het station Delftse Poort aangekomen, die om 11 u 30 per extra trein over Roosendaal naar België zijn teruggekeerd.

Uit Luikerland.

Sint-Truiden.

Het geestesleven, dat in ons Limburg zo traag is gekomen en toch reeds voor de oorlog een alzijdige drukke vaart naar uitbreiding nam, ligt thans verlamd in zijn meeste vertakkingen. Van politiek kan natuurlijk geen sprake meer zijn, doch ook letterkundige en wetenschappelijke voordrachten, lezingen, toneelverenigingen, waarvoor Hasselt, Sint-Truiden en Tongeren belangstelling begonnen te laten blijken, vooral in de jongste 15 jaar, waarin de Nederlandse

taal de Franse bijna geheel wist te overvleugelen, dit alles blijft ook weg. Niet dat er geld te kort is in dit uitsluitend en zeer vruchtbaar landbouwmidden, binnen hetwelk ook de steden nog aanzienlijk handelsbedrijf kunnen oefenen. Er ontbreekt aandrift. Zij, en ze zijn nog talrijk, die genot kunnen betalen, voelen dat ze niet volledig kunnen genieten in de poel van ellende, waar ze naast nog talloze anderen, veel ellendiger liggen te dobberen. Het genot dat ze zich kunnen voorstellen te kunnen hebben, wordt bij de eerste verbeelding getaand, verdonkerd door de vrees voor een geweldige schok, bij het overdenken van wat een menigte onschuldigen smart hoeft uit te staan en ontbering te verdragen.

Doch ondanks deze roerende ingetogenheid is er in de jongste weken wel een vertakking van de Limburgse geestesontwikkeling beginnen te herleven. De talrijke boerengilden, minstens zoveel als er gemeenten zijn, beginnen stilaan behoefte te voelen aan vereniging en aan verfrissing op het gebied van de landbouwwetenschap. Zij wensen daarbij wel wat nieuws te vernemen met het oog op de dag van morgen, of later, wanneer toch eenmaal aan de oorlog voorgoed een einde zal komen. Dan zal de boer, niet rijk geworden, ondanks alles wat onze grootstedse penvoerders in de dagbladen wel over hem beweren, doch zeer welgesteld en vast in zijn schoenen, grote behoefte hebben aan plaatsing van geld, aan verbetering van zijn ganse onderneming, aan licht ook, aan veel licht, onder hetwelk hij de weg van toekomst en vooruitgang met bewustheid kan opgaan.

Die verzuchting is onze geestelijkheid, het opperste gezag in al onze boerengilden, al spoedig gewaar geworden. Ze is aan het werk gegaan. Ze heeft de landbouwkundigen en de andere beste woordvoerders van vroeger over de hele provincie opgeëist en wel een klein legertje gevormd, dat nu weer de Limburgse boer aan het catechiseren is voor de dagen van verlossing en hergeboorte.

Dit nuttig en noodzakelijk boerenonderwijs bloeit nog voorlopig het meest in het noordelijk deel van de provincie, de Kempen, het vurigst nog verknocht aan het eenvoudig voorvaderlijk onberedeneerd geloof en waar de pastoors nog altijd overheersend en onafzetbaar de staf zwaaien. Het zuiden: Haspengouw, het Land van Loon en het Tongerse zijn reeds andere mensen, die anders denken ook en zich langzaam inwerken in de moderne opvattingen van het leven. Hun geestelijkheid kan niet meer zo gemakkelijk de kudde bijeen houden. Doch ook zij zullen wel luisteren naar het woord en opkijken naar het schemerend licht der toekomst. Zij toch staan er op geldelijk gebied nog beter voor dan de Kempenaren.

Dergelijke voordrachten kunnen heel wat belangstelling wekken, ook voor oningewijden. Zo bv. die onlangs te Neeroeteren, een mooi Kempisch dorp met 2500 inwoners. Nauwelijks een paar jaar geleden werd er door de heer kapelaan de boerenspaar- en leengilde, een Raiffeisenkas, gesticht. Thans telt die afdeling van de Belgische Boerenbond 29 stichtende leden. Sindsdien zijn op deze boerenbank, als spaargeld tegen 3 procent, 115.000 frank geplaatst en werd een som van 13.800 frank tegen 4 procent aan geldbehoefte landbouwers geleend. Onder de kapitalisten, welke deze aanzienlijke som konden uitzetten, zijn er, die op pand hebben geleend voor de duur van 10 jaar. "Na de oorlog, zo schrijft een lid van deze gilde, zal het boerenbedrijf veel moeten verbeteren. De landerijen zullen moeten versterkt worden in hun groeikracht. Het zal nodig zijn grote aankopen te doen van scheikundige meststoffen." De Raad van de Raiffeisenkas heeft dit reeds begrepen en is maar onmiddellijk overgegaan tot het samenstellen van een afdeling tot kopen en verkopen. "De bestuurraad van de gilde is reeds aangesteld en zal al doen wat mogelijk is om op godsdienstig en stoffelijk gebied de belangen van de boeren te bevorderen."

Want thans heeft de gilde van Neeroeteren, en honderden andere zijn met haar gelijk, een spaar- en leenkas, de veeverzekering, de paardenverzekering, de afdeling tot aan- en verkoop, alles geplaatst onder de Raad van Toezicht, wiens zetel te Leuven is.

Daarbij heeft men een reeks voordrachten klaar, die in de loop van de winter zullen worden gegeven door geschoolde sprekers.

Men kan zonder veel cijferen begrijpen, wat een macht in een dorp een geestelijke zo bezit, wanneer hij aan het hoofd komt van dergelijke instelling, waar hij proost, raadgever, doch bovenal bankier is en voorspreker aan hogerhand, tot voordeel van hen, die hem trouw dienen. Meteen stelt men zich zonder moeite voor dat de hoofden te Leuven nog oneindig machtiger zijn, aangezien zij over geheel het Vlaamse land en een deel van het Walenland gezag hebben zover de ploeg de aarde roert.

Daar we van boeren spreken, kunnen we een woord zeggen over de oudst bekende dichter in onze letterkunde, Hendrik Van Veldeke, die ook boer was. Aan de studerende jeugd stellen wij hem voor als Dietse of, zoals men in zijn eigen Limburg zegt "Dutsche" dichter, die moet hebben gewerkt in de tweede helft van de 12^e eeuw. Hij heeft de Sint Servaaslegende gedicht, op aandringen van Agnes, gravin van het Land van Loon, die leefde op haar kasteel, getrouwd op de hoogste hoogte van de streek, vlak in het zicht van het weelderig landbouwgebied Haspengouw. We weten verder dat Hendrik de Eneïde vertaalde en lyrische gedichten maakte. Niets is in zijn "Duitse" spraak tot ons gekomen. De Duitsers hebben zijn letterkunde vertaald en zo kennen we er ook wat van. Dezer dagen echter, bij het lezen van "L'Abbaye de St. Trond", door priester Simenon, is heel mijn vertrouwen omtrent Van Veldeke bijna in duigen gevallen. Men beweert immers dat hij zou afkomstig zijn van Veldeke, dicht bij Maastricht. Een gemeente nu, die deze naam

draagt, bestaat binnen het Noord- en Zuid-Nederlands taalgebied niet. Simenon leert ons wat anders, want ik ken verschillende plaatsen in Limburg, die Veldeke worden genoemd.

“Onder de leenroerige goederen, gewoonlijk zeer verbrokkeld, onderscheidde men drie lenen met aanzienlijker waarde ... en bovenal dit van Veldeke, onder Spalbeek, verwekt door Willem van Ryckel, abt van Sint-Truiden, in 1253, en wel tot voordeel van de beroemde Hendrik van Veldeke. Dit leen besloeg 31 bunders weiland en 112 bunders akkergrond.” Spalbeek ligt halverwege het spoor Hasselt-Diest, in Limburg. De molen van Veldeke heeft tot heden nog bestaan. De oorlog heeft ze, na bijna 7 eeuwen vernield, is er nu geen Veldeke bij Maastricht, of moeten we Spalbeek beschouwen als “bij Maastricht”, dan zou Hendrik zijn naam hebben bekomen door zijn verblijf op het Veldeke te Spalbeek. Veldeke, hier uitgesproken “Velleken”, betekent immers een uitgestrekt deel van het ganse veld van een dorp. Doch hoe zal men het jaartal 1170, dat in onze letterkunde wordt opgegeven als ongeveer de tijd waarop de Sint Servaaslegende werd gedicht, overeenbrengen met het jaar 1233, waarin Hendrik, die van adel was, te Spalbeek verbleef en er, wanneer hij thuis was, een prachtig leven als herenboer doorbracht?